

Csalfa Rómeó

A serdülőkor az identitás, azaz az önazonosság-tudat kialakulásának időszaka, melynek fontos részét képezi a szexuális önismeret, a szexuális identitás megszerzése. Ilyenkor általában rövidebbek az együttjárások, ami sűrűbb partnerváltogatást is jelenthet, mint azoknál, akik már kinőttek a kamaszkorból.

A másik, félrelépésekkel tarkított életkori szakasz az életközepi krízis, az úgynevezett kapuzárási pánik időszakára esik, amikor a negyvenes évei elején járó tisztas férj és családapa hirtelen elhagyja a feleségét és a gyerekeit egy huszonéves lány miatt – tudtuk meg **Meskó Norbert** evolúciós pszichológustól, akitől azt is megkérdeztük, hogy jó útra térhet-

e egy házasságszédelő, s hogy miként hat egy kapcsolat jövőjére a leleplezett hűtlenség.

■ Alapvetően hűségre vagy trófeagyűjtésre vagyunk programozva?

– A sűrű tartó hűség és a csapodárság egyaránt az emberi szexuális viselkedés-repertoár része, mindkettőre számos példát találhatunk a különböző emberi kultúrákat szemlélve.

Bizonyos körülmények között inkább a szexuális elköteleződés stratégiáját követjük, míg más környezeti hatásokra inkább a hűtlenségét stratégiáját választjuk, és ez nem is minden esetben tudatos.

Az élettörténeti stratégiák evolúciós elmélete szerint például a kora gyermekkori tapasztalatok jelentősen hatnak az egyén életpályájának alakulására. Ha biztonságos a gyermekkori környezet, szeretetteljes családi légkör, egymás tiszteletén alapuló emberi kapcsolatok és kielégített fizikai szükségletek jellemzik, akkor a későbbi fejlődés üteme lassabb, az érési folyamatok (köztük a szexuális érés) idősebb életkorban következnek be, a szexuális élet megkezdése is későbbre toódik, a jövő tervezhető. Ilyenkor inkább a hosszú távra szóló választások, a kevesebb partner, az erősebb érzelmi kötődésen és inkább a hűségességen alapuló viszonyok a jellemzőek.

Ha a gyermekkori tapasztalatokat az érzelmi és anyagi körülmények bizonytalansága uralja, és a családi környezet inkább bántalmazó, mintsem támogató, akkor a fejlődési pálya felgyorsul. Korábbi érés következik be, fiatalabban megkezdett szexuális élet jellemző, a párkapcsolatok tekintetében pedig bizonytalan kötődés, több és

rövidebb távú partnerkapcsolat valószínű. Arra vagyunk tehát programozva, hogy változatos körülmények között is képesek legyünk szexuális partnert találni akár rövid, akár hosszú távra.

■ **Miért gondolják sokan azt, hogy egy „csalfa Rómeó” jól teszi, ha élvezzi az életet, míg az ugyanilyen nőt inkább könnyűvérűnek bélyegzik?**

– Ez a kérdésfelvetés egybeesik egy nagyon modern kutatási témával az evolúciós pszichológiában, amelynek fókuszában a szexuális moralitás áll. Bennünket, kutatókat többek között az érdekel, hogy a különböző szexuális viselkedésmóddal kapcsolatban mérhető-e különbség a nők és a férfiak megítélésében, és ha igen, akkor melyik nem rovására.

„A férfinak a hűtlenség dicsőség, a nőnek halálos bűn” sztereotip gondolat jól mintázza azt a szexuális kettős mércét, amely a nálunk is érvényes férfuralmú társadalmak sajátja, ahol a nők és férfiak szexuális tevékenységének megítélése eltérő. Szélsőséges esetekben (például a Közel-Keleten) a női hűtlenség büntetése halál, a felvilágosult nyugati civilizációban pedig „csak” leszólás, bűntudatkeltés, kiközösítés és persze esetenként fizikai bántalmazás. Ahhoz, hogy a szexuális morált fel lehessen használni a nők diszkriminációjára, persze arra is szükség van, hogy bizonyos tudományos tényeket kiemeljenek, túlhangsúlyozzanak, másokat pedig elhallgassanak, félremagyarázzanak.

A szexuális kettős mérce jegyében például gyakran hivatkoznak arra a humán szexuálpszichológiai sajátosságra, hogy a nők számára általában magasabb érzelmi intimitás és elköteleződés szükséges ahhoz, hogy valakivel ágyba bújjanak. Ez is azt sugallja, hogy a férfiak promiszkuítása normális, hiszen a „férfitermészet” ilyen, a nők elköteleződéstől mentes szexualitása viszont természetellenes. Ennek az elképzelésnek azonban ellentmond egy másik szexuálanatómiai tény: a nők egy szexuális együttlét alkalmával több orgazmus átélésére képesek, mint a férfiak. Mivel ez azt is jelentheti, hogy a női promiszkuítás a „női természet” része, a patriarchális társadalmakban kevésbé népszerű.

■ **Az, hogy valaki megcsalja a párját, egyértelműen azt jelenti-e, hogy már nem szereti?**

– Hadd kérdezzek vissza: ha valaki nem csalja meg a párját, az egyértelműen azt jelenti-e, hogy még szereti? Önmagában nem feltétlenül lehet értékelni a megcsalás

vagy meg nem csalás tényét. Inkább egy adott kapcsolaton belül lehet megérteni a szexuális hűtlenség vagy hűség jelentőségét. Ha valakinek nem nagyon van belső késztetése arra, hogy állandó partnerén kívül másokkal is szexeljen, akkor az ő hűsége vajon kevésbé értékes, mint azé, aki annak ellenére nem lép félre, hogy naponta eszébe jut a dolog? Ezzel a furcsa kérdéssel csak azt akartam érzékeltetni, hogy a hűség-hűtlenség általában többtényezős dolog, és ebben csak egy szempont az, hogy a megcsalt fél hogyan érzi magát.

Ha valakit az tart vissza a hűtlenkedéstől, hogy ezzel ne okozzon fájdalmat a partnerének, persze lehet valóban egyfajta szeretet jele, hiszen a szerelemnek a szenvedély mellett van egy másik komponense is, az elköteleződés, amelynek fontos része a másik tisztelete, a másik iránti lojalitás. Minden vizsgált kultúrában azt találták, hogy felszarvazott, azaz partnerük által szexuálisan megcsalt emberek reputációja (jó hír neve) az adott közösségben rohamosan csökkent a pletykákon keresztül: sajnálni valók, nevetségessé lettek, és a közbeszéd tárgyává váltak, mint akik nem tudják megtartani a partnerüket.

A megcsalt emberek gyakran depressziósak, csökkentértékűségről és önvádról számolnak be, ezért amikor valaki úgy dönt, hogy nem csalja meg a partnerét, akkor ez valóban lehet a szeretet, a másikkal való törődés egyfajta megnyilvánulása. Ez a döntés persze akkor működik igazán, ha belső meggyőződés, nem pedig külső tiltás eredménye.

■ **Mennyire jellemző, hogy valaki tanul a hibáiból, és a félrelépés után jó útra tér?**

– Először is le kell szögezni, hogy ez a kérdés magában rejti a félrelépés = rossz út alapfeltevését. Úgy beszélünk a szexuális hűtlenségről, hogy nem határoztuk meg, mi is az pontosan. Pedig nyilván más súlyllyal esik latba a kérdés házastársaknál 19 évi házasság után vagy az esküvő másnapján, esetleg egy fél éve együtt járó egyetemista párnál.

Akit megcsalnak, annak ez általában mindenképpen rossz, aki hűtlen, annak viszont változatos kimenetelű lehet a dolog. Talán így jön rá arra, hogy nem is volt boldog az eddigi partnerével. Lehet, hogy a kaland révén olyan élményekhez jut, amelyek növelhetik önértékelését, szexuális önismeretét, és magabiztosabbá teszik ezen a téren. A „rossz út” változat inkább olyan folyton félrelépő egyénekre illik, akik min-

duntalan elcsábulnak, újra és újra szexuális kalandokba keverednek, titkolóznak, de végül mindig lebuknak. Ez a forgatókönyv nagyon hasonlít a szenvedélybetegség működésére, akik ellenállhatatlan késztetésről számolnak be, amelyet csak az adott szer vagy viselkedés csillapít átmenetileg.

Ha valaki a félrelépéssel van így (valóban szexfüggő), akkor nem valószínű, hogy tanul a hibáiból, hanem inkább egy kezelés hozhat változást. Ha azonban csak egy átlagos félrelépőre gondolunk, aki a szexuális késztetései nem tud parancsolni, gátat szabni, akkor elképzelhető, hogy a személyisége érésevel „jó útra térhet”. De az is lehet, hogy nem. Vannak kóros hazudozók, akiknek a félrelépés, annak pillanatnyi megbánása, az ígérgetés, hogy „soha többé ilyen” a személyiségük fontos része. Ők általában maguknak sem mondanak igazat, és eléggé ellenállóak a változással szemben.

■ **Van-e „élet a megcsalás után”? Visszaállhat-e a régi harmónia és bizalom a hűtlenség leleplezése után?**

– Ez fontos kérdés lehet egy párkapcsolatban, de megint csak azt kell mondani, hogy nincs általános recept. Számos tényező befolyásolja a résztvevők érzéseit egy ilyen eseményben. Hogyan derül ki a félrelépés? Mióta tart? Mennyi hazugság halmozódott fel az eltelt időben? Mennyire sérült a megcsalt fél büszkesége, önérzete? Miféle megcsalásról van szó egyáltalán? Nem azonos a megítélése például egy üzleti úton létesített alkalmi szexnek (egy éppen megismert személlyel, akivel utána nem találkozik többé a csalfa fél, és az ismerősök nem tudnak az esetről) azzal, ha a hűtlen fél éveken keresztül egy közös ismerőssel tartott fenn „titkos” viszonyt, amelyről minden barát tudott.

Minden kapcsolatnak van saját dinamikája, amelybe a szexuális hűtlenség kezelése is beletartozik. Minél frissebb a kapcsolat, annál inkább szakítással járhat egy ilyen félrelépés, és minél több szál köti össze a párt, minél nagyobb az egymás iránti elköteleződés, annál „strapabíróbb” lehet. A kutatások szerint a hosszú távú kapcsolatok egyik fontos ismérve a megbocsátás képessége (nem csak szexuális hűtlenségre vonatkozóan), hiszen belülről őrli a kapcsolatot az a konfliktus, amelyet nem sikerül feldolgozni, helyére tenni és elengedni. Ezzel szemben az átdolgozott konfliktus fokozhatja az összetartozás élményét, és erősítheti a köteléket.

– B. V. –